

mélyszegegyességben tengődni szüleit. Aczél végül Pándi Pál mellett horgonyozott le — szerintem Király nagyobb formátumú személyiség és gondolkodó volt —, a magát mellőzöttnek érző Király István pedig egyre jobban értékelte a népi írók egyikét-másikat, például Németh Lászlót. Aczél is tudta, hogy a mozgalom némelyik tagja irodalmunk értéke, gesztusokat is tett feléjük, Király azonban megideologizálta szerepüket, s ezek a megfigyelései ma is hatnak.

Király Istvánnak kiforrott elképzelései voltak a már akkor is válságát élő oktatásügy színvonalának emelésére. A kívülállók sorsára jutott ő is: lekezelő mosollyal utasították ki a felsőbbség által gondosan őrzött területről, amelynek válsága azóta sem sokat enyhült. Tanári szenvedélyét így szűkebb körben kamatoztatta. Ebben a körben azonban nem elhanyagolható lett a hatása, melyet szenvedélyes előadásai csak erősítettek. Szerepe csak a politika széljárásának változásakor csökkent. Búcsúzó előadása így is nagy esemény lett, ahogy mondani szokták: a csillaron is lógtak, mintha sejtették volna, hogy hamarosan végleg búcsúznunk kell tőle.

Egy meghaladott, ellentmondásos kor embere volt. Igyekezett rendet vágni, képességei és óriási tudása feljogosították erre. Sikertelensége nem csak rajta állt, az azonban biztos, hogy a magyar tudománytörténet egyik legizgalmasabb személyiségeként tartjuk számon, s ebben laposan induló, majd egyre izgalmasabbá váló naplója is segít, bőséges jegyzetanyaggal — melyben ugyan talán a sietőség miatt a kelleténél több a hiba —, amelyben felvonulnak kora szereplői, politikusok, művészek, irodalmárok (némelyikük, amint Barta János, kétszer is). Igaza volt Király Júliának, amikor azt fejtegette, „az utókor nem az egyén, de a történelem felett ítél”, ez esetben azonban történelemalakító embert ismerhetünk meg, s a kettő összefonódásában kell keresnünk helyét és szerepét. Köszönet illeti lányait, Katalint és Juliát, hogy szembesülhetünk a koral s benne egyik formálójával. (*Magvető*, „Tények és tanúk”, Budapest, 2017)

RÓNAY LÁSZLÓ

BÖJTE CSABA: A SZABADSÁG RABSÁGÁBAN Csaba testvér füves könyve a párbeszédéről, a bizalomról és a megbocsátásról

Arisztotelészről a skolasztikus gondolkodókig hangoztatott igazság, hogy a Természetfeletti a természetesre épít. Népiesebben úgy is mondhatnám: „Segíts magadon, Isten is megsegít.” Bőjte Csaba is ezt teszi és javasolja. Úgy tekint az Ég felé, hogy közben nem bukik el a saját lábában. Amit cselekszik, mond vagy ír, megtapasztalt, a gyakorlat által igazolt. Tudjuk, ismerjük áldozatos munkássá-

gát az elhagyott gyerekek közt, ismerjük indítatását. Autóvillamossági szerelőnek tanult, belekóstolt a hargitai bányászok munkájába és mindennapjaiba, ám később, papként és ferences szerzetesként is gyakorlatias személyiség maradt. Cselekvő ember képe idéződik meg bennünk, ha rá gondolunk. Emellett és éppen ezért meglepő, milyen sok könyvet ír. Már megint egy Bőjte Csabakönyv! — csóválhatnánk a fejünket. De gyümölcséről ismerszik meg a fa. Termékeny szerző. És a termékenység hitünk és tapasztalataink szerint is bőséges termést szokott hozni.

Már korábbi könyveiben is volt valami „füves könyv” jelleg, melyet most alcímként (műfaji megjelölésként?) felvállal. Korábbi kötetekben a gondolatokat gyakran versidézetek igyekeznek megvilágítani, értelmezni, vagy emelkedettebb szférába vonni. Új könyvéből azonban a korábban megszokott versidézetek kimaradnak. Versválasztásai nem mindig találkoznak az olvasó ízlésével, de miért is kellene mindig találkozniuk? Talán kevésbé lepődünk meg korábbi könyveiben a lírai idézetek bőségén, ha tudjuk, hogy Bőjte Csaba apja költő volt, olyan időszakban, amikor még a mainál nagyobb tétje és súlya volt a költői megszólalásnak. Hét évet kapott a Ceauseşcu-rendszerben egyik verséért, melyből négy és felet le is töltött. Szabadulása után másfél hónappal a testi-lelki kínzások miatt meghalt. Apai örökség lehet tehát a versidézetek bősége a korábbi kötetekben. Legújabb kötete azonban füves könyv, versidézetek nélkül. Sőt: ritkulnak az egyéb, nem verses idézetek is. Saját megélt tapasztalatok és élmények vezetik a tollát. A füves könyvet, mint furcsa „műfajt”, kissé félreértjük, ha eredeti jelentésében használjuk. Eredetileg szigorú értelemben azt a könyvet nevezték füves könyvnek, melyben konyhakerti növények vagy erdők, mezők hasznos növényei felhasználhatóságáról kaphatott az olvasó hasznos tanácsokat, recepteket. De már a korai füves könyvek is kiterjedtek életvezetési tanácsokra és a lélek dolgaira is. Tehát nemcsak testi, hanem lelki kalauz is igyekezett lenni. Félreérthetjük a füves könyv fogalmát akkor is, ha csupán Epiktétosz, jóval később Márai vagy Hamvas bölcselkedései képződnek meg bennünk a szó kapcsán. Hagyományos értelemben a füves könyv (mint műfaj?) olyan könyv, amely egyszerű példákkal igyekszik segíteni azokon, akiknek a „szívük fáj”, vagy eligazítást próbál adni vallási és emberi életkérdésekben. A fogalmat már Márai is igyekezett tisztázni az olvasók előtt.

Milyen könyv tehát Bőjte Csaba legújabb könyve? Egyszerűen, érthetően, szemléletesen magyaráz, olykor kikacsint soraiból a „székely góbé” is. Egyszerű, szemléletes keresztény életvezetési tanácsokat kapunk, és aforizma-értékű mondatai is egyszerűek, tiszták, mint az erdélyi patakok hűsítő forrászive. Hasonlatai és példázatai közérthető

ek, követhetőek, „használhatóak”. Istenről, tízparancsolatról, szabad akaratról, bűnbánatról és megbocsátásról ír megszívlelendő tanácsokat. Legfőbb üzenete az, hogy az ember számára csak az Istenbe oltott, Istenre ráhagyatkozó lélek és élet adhat valódi boldogságot. Jól ismerjük Szent Ágoston mondatát: „Nyugtalan a szívem, míg meg nem nyugszik benned, Istenem.” A többi körülmény (vagyon, hírnév, siker) mind csak szemfényvesztés, szemünkbe hulló aranypor, ami elvakítja látásunkat. Bőjte Csaba így fogalmaz: „Mire vágyasz: a Végtelenre, vagy arra, hogy hozzád hasonló, márké porból született emberek csodáljanak, és olyan helyekre ültessenek, amelyek ma talán fontosak, de holnap már semmiévé válnak?” Új könyve bátran számot tarthat a legszélesebb olvasóközönség érdeklődésére is. (Összeállította: Karikó Éva; *Helikon*, Budapest, 2017)

BOZÓK FERENC

SOKARCÚ IRGALMASSÁG Vallomások, interjúk, tanulmányok

Alig fél éve, 2016. november 20-án ért véget az Irgalmasság Éve. Ferenc pápa *Az irgalmasság arca* kezdetű bullája, amellyel a rendkívüli szentévet meghirdette, az isteni irgalmasság misztériumának szemlélésére és megélésére buzdít. Fontos felelősségünk, hogy a szentév elmúltával ne hagyjuk feledésbe merülni, hanem őrizzük meg és vigyük magunkkal ennek értékes gyümölcsseit. Erre vállalkozik az erdélyi Verbum Keresztény Kulturális Egyesület gondozásában megjelent, *Sokarcú irgalmasság* című kötet, amikor — majd félszáz vallomást, interjút, tanulmányt gyűjtve egybe, melyek részben az erdélyi katolikus sajtóban láttak napvilágot, részben itt jelennek meg először — hazai és külföldi papokat, világiakat és szerzeteseket szólaltat meg a megtapasztalt és a továbbadott irgalmasság témájában.

Felépítése — a szerkesztő, Bereczki Silvia segítő nővér munkája — egy, a pápai bulla szemelvényeit és teológiai bevezetőket tartalmazó nyitó rész után további öt nagyobb témakör szerint rendezzi el a tartalom és műfaj szempontjából egyaránt változatos fejezeteket, amelyek — akárcsak a prizma a rajta áthaladó fehér fény sugarat — sokszínűen tükrözik a kiindulópontot adó idézetet: „A tevékeny szeretet képzelőereje nem ismer határokat”.

A szentév küldetése nem csupán abban állt, hogy kezdeményezéseket ihletett, hanem abban is, hogy új szempontot nyújtott az önreflexióhoz: vegyük észre, hol és milyen módon tapasztalhatjuk meg egyéni és közös életünkben a már mindig is jelenlévő irgalmasságot. A kötetben szereplő beszámolók olyan feladatvállalásokról szólnak, amelyek korábban kezdődtek és tovább is mutatnak a szentév egyetlen esztendejénél. „Azt hiszem, számunkra mindig irgalmasság éve van” — fogalmaz Réthi Ju-

dit, gyergyószentmiklósi családanya, a helyi plébániai szeretetszolgálat elkötelezett önkéntese. „Nem azért segítünk ezeken az embereken [ti. városuk legszegényebbjein], hogy lekötelezve érezzék magukat” — mondja tevékenységükről.

Az *Irgalmasság a mindennapokban* című rész a legkülönbözőbb területeket érintő tanúságtételeket fogja össze. Bara László marosvásárhelyi plébános, lelkipáter a gyónásról mint az irgalmasság szentségéről elmélkedik, majd a pszichológiai segítségnyújtás, az iskola, a képzőművészet és a család tárgyköréből olvashatunk vallomásokat. Két különösen meglepő írással is találkozunk: *Közélet és irgalmom?* címmel Laczkó-Albert Elemér, négygyermekes édesapa, Gyergyóremete polgármestere beszél a közösségért végzett munka, az egyéni életvezetés és a szentév összefüggéseiről, az *Irgalmasság az üzleti világban?* kérdésre pedig Tankó Ágnes, székelyudvarhelyi gazdasági szakember mondja el, hogyan hívja segítségül napról-napra Jézust nagyvállalati munkájához, és miként lehet „egy nagy közösségben, krisztusi alázattal, profitorientáltan” dolgozni, komolyan keresve a szeretet útját az emberi kapcsolatokban, és nem eszköznek tekintve a partnereket.

Számos, különböző területeken tevékenykedő erdélyi szerzetesközösség tagjai is megszólalnak. Gondolataik közül hadd idézzünk most egyetlenegy, Johanna Andrea nővér, kármelita perjelnotól: „Sajnálatra méltó, akinek mindig minden sikerül, mert így soha nem tapasztalja meg Isten irgalmát”.

A segítő szeretet figyelmének korunkban nem elegendő az anyagilag hátrányos helyzetűekre irányulnia. Ludescher László, a gyulafehérvári Caritas szociális ágazatának igazgatója a peremre szorultság, kirekesztettség egyéb módjairól és a megoldásukért végzett rendszerszintű segítségnyújtásról szól a vele készített interjújában. Nem csupán segélyek személytelen kiosztását tekintik céljuknak, hanem a pályaválasztásban és a hatékony gazdálkodásban nyújtott segítséget, valamint a rászoruló közvetlen környezetében élők — szülők, hozzátartozók, tanárok (!) — kíséretét is. Szolgáltatuk valóban „összeköti az eget a földdel”, tettekre váltja hitünk társadalmi tanítását.

Vass Éva, akinek saját autista gyermekét nevelve úttalan utakat kellett bejárnia, ma hasonló helyzetű családok mentorálásával foglalkozik. Írását az alkoholizmusból és a hajléktalanságból való szabadulás tanúságtételei követik. Szerzőikben közös, hogy saját élettörténetükből, érintettségükből indult a peremre szorultak szolgálata. Szegényességük tapasztalata jóra fordul, ahogyan — mint a Feltámadott sebei — immár az élet reményét mutatják a rájuk bízottaknak: van esély a szabadulásra a szenvedélybetegségből, a megkötöttségek hálójából, a társadalom periferiájának embertelen körülményei közül.

